

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

“ 01 ” “ 09 ” 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія та практика рисунку

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Освітній рівень – другий (магістерський)

Інститут мистецтв

2016– 2017 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.

Заступник директора з науково - методичної та навчальної роботи А.О.Таранник

Робоча програма « Теорія і практика рисунку» для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Розробник: Прохорова Наталія Анатоліївна, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв

Протокол від « 29 » серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри
образотворчого мистецтва

Ю.В.Романенкова

© _____, 2016 рік
© _____, 2016 рік

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни	8
III. Програма	
Змістовий модуль I. Рисунок людини в реаліях навколишнього світу	9
Практичні заняття	9
Змістовий модуль II Принципи побудови образної системи жанру	10
Змістовий модуль III. Методика роботи над зображенням постаті в інтер'єрі	11
IV. Завдання для самостійної роботи	12
Карта самостійної роботи студента	13
V. Навчально-методична карта дисципліни	14
VI. Система поточного та підсумкового контролю знань	15
VII. Методи навчання	17
VIII. Методичне забезпечення курсу	17
IX. Матеріально-технічне забезпечення дисципліни	17
X. Рекомендована література	18

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Теорія і практика рисунку» є нормативним документом Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою образотворчого мистецтва на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів відповідно до навчального плану денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, вмінь та навичок, які повинен опанувати магістр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Теорія і практика рисунку», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Мета курсу – професійна підготовка фахівця з високим рівнем художньої майстерності, надання студентам ґрунтових знань з теорії і практики рисунку, необхідних для самостійного творчого вирішення завдань педагогічної образотворчої діяльності.

Завданням дисципліни «Теорія та практика рисунку» є:

- Закріплення знань із теоретичних основ мистецтва рисунку, законів побудови графічної композиції, технологічних особливостей графічних матеріалів, сучасних та класичних технік та прийомів рисунку;
- Удосконалення практичних вмінь та навичок у виконанні графічних творів у поєднанні їх із знаннями теоретичних основ різних видів мистецтва рисунку;
- Формування й розвиток професійного мислення майбутніх фахівців.

Загальні компетентності:

(Світоглядна, громадська, комунікативна, інформаційна, науково-дослідницька, самоосвітня);

Фахові компетентності – базові (організаційна, мистецтвознавча) **та спеціальні** (художньо-творча, технологічна), **а саме:**

- здатність використовувати у практичній діяльності досвід світової та вітчизняної шкіл з образотворчого мистецтва, методів та авторських прийомів провідних художників;
- володіння навичками візуального сприйняття і створення композицій, відтворення їх на полотні (папір чи інша площина) для зображення задуманого;
- володіння знаннями й уміннями у галузі технологій рисунку;
- здатність до формування необхідного обсягу фахової інформації з різних джерел (електронних, письмових, музейних) для виконання конкретного творчого задуму.

Результати навчання (знання, практичні навички та вміння):

Знання: різноманітних прийомів, методів роботи над творчими завданнями з використанням особливостей національних традицій школи образотворчого мистецтва.

Практичні навички і вміння:

Уміння створювати атмосферу творчого підходу для роботи над завданням, використовуючи при цьому класичні зразки. Уміння аналізувати, визначати технічні прийоми виконання завдання та методичні прийоми наочного пояснення завдання.

Програмні результати навчання.

1. Готовність до фахової діяльності в галузі образотворчого мистецтва.
2. Здатність до науково-дослідницької діяльності у сфері мистецької діяльності.
3. Мисленнєва активність, творчий підхід у вирішенні нестандартних завдань.
4. Прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху.

Форма контролю: поточні оцінки за виконання практичних завдань.
По завершенню семестру – залік.

Програма передбачає послідовне вивчення рисунка постаті людини шляхом виконання різних завдань з натури. Процес виконання начерків має

будуватись на невід'ємному зв'язку всіх елементів зображувальної мови: композиції, тонових, пластичних, просторових та світлотіньових співвідношень. Вся система навчання рисунка повинна сприяти розвитку образного і абстрактного мислення студентів, вихованню творчого професіонала.

Вказані в програмі навчально-практичні завдання необхідно розглядати як обов'язковий мінімум. Навчально-творчі завдання мають варіативний характер. Залежно від рівня підготовки студентів можна змінювати тематику завдань, а також визначати кількість годин на вивчення кожної теми. При цьому важливо зберігати дидактичні засади навчання. Практичні завдання потрібно орієнтувати на розвиток творчих здібностей студентів у процесі цілеспрямованого засвоєння прийомів, способів зображення та художньої системи.

Основою викладання курсу є виконання академічних постановок з природи та короткочасних начерків. Кожне наступне завдання ускладнюється по зростаючій за методом послідовного засвоєння закономірностей системи навчання.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Теорія та практика рисунку»

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг, найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної програми
<p>Кількість кредитів: 3</p> <p>Кількість змістових модулів: 3</p> <p>Загальна кількість годин: 90 год.</p>	<p>02 Культура і мистецтво</p> <p>Шифр та назва спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація</p> <p>Освітній рівень другий (магістерський)</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки – 5-й</p> <p>Семестр – 9</p> <p>Аудиторні заняття: 42 год.</p> <p>Кількість лекцій: 4 год.</p> <p>практичні заняття: 38 год.</p> <p>Модульний контроль: 6 год.</p> <p>Самостійної роботи: 42 год.</p> <p>Види контролю: залік</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль
Змістовний модуль 1. Рисунок людини в реаліях навколишнього світу								
1.	Методика роботи над складним зображенням людини в реаліях навколишнього світу.	2	2	2				
2.	Історія методів навчання рисунка.	2	2	2				
3.	Начерки з зображення людини в складному русі, та композиційних пошуків зображення людини в інтер'єрі.	26	12		12	14		
Разом		32	16	4	12	14	2	
Змістовний модуль 2. Принципи побудови образної системи жанру								
4.	Рисунок жіночої оголеної постаті, яка лежить в складному ракурсі.	26	12		12	14		
Разом		28	12		12	14	2	
Змістовний модуль 3. Методика роботи над зображенням постаті в інтер'єрі								
5.	Постать натурника в інтер'єрі в складному просторовому оточенні	28	14		14	14		
Разом		30	14		14	14	2	
Разом за навчальним планом		90	42	4	38	42	6	

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I. Рисунок людини в реаліях навколишнього світу.

Лекція 1. Методика роботи над складним зображенням людини в реаліях навколишнього світу **2 год.**

Методика роботи над складним зображенням людини в реаліях навколишнього світу в середовищі. Пластика, формоутворюючі засоби в рисунку людини.

Лекція 2. Історія методів навчання рисунка. **2 год.**

Російська школа рисунка. Українська школа рисунка. Європейська школа рисунка. Методика роботи над подвійною постановкою. Особливості техніко - аналітичної та художньо-образної грамоти в малюнку. Поняття ракурсів. Необхідність знань з перспективи, анатомії під час роботи над складним зображенням ракурсів. Методика роботи над рисунком. Необхідність знань, умінь та навичок, набутих протягом усіх попередніх років навчання. Просторове бачення. Композиція.

Література: основна [1,2,3,4,5,6,7]

додаткова [1,2,3,4,5,6,7,8]

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Заняття 1. Начерки з зображення людини в складному русі.
Композиційні пошуки зображення людини в інтер'єрі **12 год.**

Матеріал за вибором студента. Формат довільний.

Постановка: постать натурника в одязі розташовується в складному русі в інтер'єрі з чіткою тематикою.

Мета: закріплення навичок по конструктивному аналізу форми, узагальненню її, набуття певного творчого досвіду у роботі над моделлю.

Завдання: зробити 4 начерки з чіткою побудовою натури, підкреслюючи рух та інтер'єрний простір.

1-етап роботи: Аналіз натури: виявлення студентами гострої виразності жестів, рухів та просторового розташування натури в інтер'єрі.

2-етап роботи: використовуючи м'який матеріал зробити 4 начерки різними техніками рисунку.

Література: основна [1,2,3,4,5,6,7]

додаткова [1,2,3,4,5,6,7,8]

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. Принципи побудови образної системи жанру.

Заняття 2. Рисунок жіночої оголеної постаті, яка лежить в складному ракурсі **12 год.**

М'який матеріал. Формат – піваркуша.

Постановка: красива жіноча модель з гармонійно-пластичними формами розташовується лежачи на під'юмі, створюючи ракурсні скорочення постаті.

Мета: набуття певного творчого досвіду у роботі над моделлю.

Завдання: правильно передати положення постаті стосовно площини, на якій вона лежить, зокрема, з'ясувати точки дотику тіла до поверхні під'юму і відтворити пластичність моделі та ракурси.

1 етап роботи: Композиційне розташування постаті в под'юмі з урахуванням співвідношень до формату. Розташування постаті на площині, впевнена побудова руху, пропорційних скорочень, м'язів, передача руху. 2 год.

2 етап роботи: Виявлення характеру форми у взаємодії з рухом постаті та просторовим оточенням. 4 год.

3 етап роботи: Детальна характеристика натури, уточнення рисунка, передача тональних співвідношень. 4 год.

4 етап роботи: Детальна проробка деталей першого плану. Узагальнення роботи. Завершення. 2 год.

Література: основна [1,2,3,4,5,6,7]

додаткова [1,2,3,4,5,6,7,8]

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ III. Методика роботи над зображенням постаті в інтер'єрі

Заняття 3. Постаць натурника в інтер'єрі в складному просторовому оточенні. 14 год.

Матеріал: графітний олівець. Формат – піваркуша.

Постановка: модель повинна бути з характером, костюм і аксесуари мають бути співзвучними загальному стилю постановки. Постаць має перебувати у характерному русі і розвороті.

Мета: Надати практичні навички з зображення людини в реаліях навколишнього світу.

Завдання: вдало закомпонувати фігуру в аркуші, вирішити великі форми, показати плановість та просторове вирішення через відточеність деталей першого плану.

1 етап роботи: Композиційне розташування постаті в інтер'єрі з урахуванням співвідношень до оточуючих предметів. Постанова постаті на площину, впевнена побудова пропорцій, м'язів, передача руху. 3 год.

2 етап роботи: Виявлення характеру форми одягу у взаємодії з рухом постаті та просторовим оточенням. 4 год.

3 етап роботи: Детальна характеристика природи, уточнення рисунка, передача тональних співвідношень. 4 год.

4 етап роботи: Детальна проробка деталей першого плану. Узагальнення роботи. Завершення. 2 год.

Література: основна [1,2,3,4,5,6,7]

додаткова [1,2,3,4,5,6,7,8]

IV. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовний модуль I. Рисунок людини в реаліях навколишнього світу

1. Ознайомитись з методикою роботи над складним зображенням людини в реаліях навколишнього середовища. Пластика, формоутворюючі засоби в малюнку людини.

Ознайомитись з Російською школою рисунка. Українською школою рисунка. Європейською школою рисунка.

2 Ознайомитись з методикою роботи над подвійною постановкою. Особливості техніко - аналітичної та художньо-образної грамоти в малюнку. Поняття ракурсів. Необхідність знань з перспективи, анатомії під час роботи над складним зображенням ракурсів. Методика роботи над рисунком. Необхідність знань, умінь та навичок, набутих протягом усіх попередніх років навчання. Просторове бачення. Композиція.

3. Начерки з натури за змістом завдань 50 б.

Змістовний модуль II. Принципи побудови образної системи жанру

4. Постать натурника в інтер'єрі в складному просторовому оточенні. 40 б.

Змістовний модуль III. Методика роботи над зображенням постаті в інтер'єрі

5. Начерки груп людей в різних умовах практичної діяльності. 40 б.

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи бакалаврами, подано у вигляді табл. 4.1.

Таблиця 4.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРАНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль I. Рисунок людини в реаліях навколишнього світу		
<p>1. Ознайомитись з методикою роботи над складним зображенням людини в реаліях навколишнього середовища. Пластика, формоутворюючі засоби в малюнку людини..</p> <p>Ознайомитись з Російською школою рисунка. Українською школою рисунка. Європейською школою рисунка. .</p> <p>2 Ознайомитись з методикою роботи над подвійною постановкою. Особливості техніко - аналітичної та художньо-образної грамоти в малюнку. Поняття ракурсів. Необхідність знань з перспективи, анатомії під час роботи над складним зображенням ракурсів. Методика роботи над рисунком. Необхідність знань, умінь та навичок, набутих протягом усіх попередніх років навчання. Просторове бачення. Композиція.</p>	модульний контроль	
3. Начерки з натури за змістом завдань (10 начерків)	модульний контроль	50
Змістовий модуль II. Принципи побудови образної системи жанру		
4. Постать натурника в інтер'єрі в складному просторовому оточенні.	модульний контроль	40
Змістовий модуль III. Методика роботи над зображенням постаті в інтер'єрі		
5. Начерки груп людей в різних умовах практичної діяльності.	модульний контроль	40
<i>Разом: 42 год.</i>	<i>Разом: 130 балів</i>	

V. Навчально-методична карта дисципліни «Теорія та практика рисунку»
 Разом 90 години, лекційних 4 год., практичних 38 год., самостійних 42 год., залік

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II	Змістовий модуль III
Назва модуля	Рисунок людини в реаліях навколишнього світу		Принципи побудови образної системи жанру	Методика роботи над зображенням постаті в інтер'єрі.
Кількість балів за модуль	143 бали		131 бал	142 бали
Теми лекцій	Методика роботи над складним зображенням людини в реаліях навколишнього світу 1 бал	Історія методів навчання рисунку 1 бал		
Теми практичних занять	Начерки з зображення людини в складному русі, та композиційних пошуків зображення людини в інтер'єрі. (66 балів)		Рисунок жіночої оголеної постаті, яка лежить в складному ракурсі. (66 балів)	Постать натурника в інтер'єрі в складному просторовому оточенні (77 балів)
Самостійна робота	Табл. 4.1 (50 балів)		Табл. 4.1 (40балів)	Табл. 4.1 (40балів)
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота № 1 (25 балів)		Модульна контрольна робота № 2 (25 балів)	Модульна контрольна робота № 3 (25 балів)
Підсумковий рейтинговий бал	416 балів (коефіцієнт успішності: $416 \div 100 = 4,16$)			

V. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Теорія та практика рисунку» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення подано у таблицях 5.1. – 5.3

Таблиця 5.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів	Одиниць	Всього
1	Відвідування лекцій	2	2	2
2	Відвідування практичних занять	1	19	19
3	Робота на практичному занятті	10	19	190
4	Самостійна робота (оцінюється як творча)			130
6	МКР	25	3	75
Підсумковий рейтинговий бал				416

Таблиця 5.2

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				
T1	T2	T3	МКР	T4	МКР	T5	МКР			
1	1	116	25	106	25	117	25	416	4,16	100

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою університету	Значення оцінки
A	90-100	<u>Відмінно</u> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89	<u>Дуже добре</u> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	<u>Добре</u> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	<u>Задовільно</u> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, але достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68	<u>Достатньо</u> – мінімально можливий (допустимий) рівень знань (умінь).
FX	35-59	<u>Незадовільно з можливістю повторного складання</u> – незадовільний рівень знань (умінь) з можливістю перескладання за умов належного самостійного доопрацювання.
F	1-34	<u>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</u> – достатньо низький рівень знань, що вимагає повторного проходження курсу.

VI. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної та творчої діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи, начерки, замальовки, рисунки, етюди.

2) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

3) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; з репродукціями творів; з використанням рекомендованих та обраних самостійно художніх матеріалів та інструментів; виконання індивідуальних навчальних проектів.

VII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю перегляд
- ✓ Методичний фонд.
- ✓ Роботи студентів з фонду.

VIII. Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

- ✓ Аудиторії, розраховані на роботу 12-15 студентів одночасно.
- ✓ Мольберти в комплекті для роботи студентів з натури .
- ✓ Планшети зазначеного формату.
- ✓ Софіти для освітлення натурних постановок.
- ✓ Підставки різних конструкцій і розмірів для натурних постановок.
- ✓ Предмети і драперії натюрмортного фонду.

ІХ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Ли Н. Основы учебного академического рисунка. Учебник; / Ли Н.Г. – М.: ЭКСМО, 2005. - 480с.
2. Ятченко Ю. М. Мистецтво рисунка / Ю. М. Ятченко. – К.: НАУ, 2005. – 60 с.
3. Попов М. Т. Альбом: рисунок, живопись / М. Т. Попов – К.: ТОВ «Європа Прінт», 2008. – 134 с.
4. Чиварди Дж. Рисунок. Обнаженная натура. Полный курс /Д. Чиварди. – М.: ЭКСМО, 2009. – 224 с.
5. Кирцер Ю. М. Рисунок и живопись: Учебное пособие.- 4-еизд. «Стереотип»./ Ю. М. Кирцер. – М.: Высшая школа: Издательский центр «Академия», 2001. – 27 с.
6. Фролов О. П. Проблемы повышения качества обучения рисунку в образовательном процессе ВУЗа./О. П. Фролов. - «Дизайн-освіта 2009». - Харків: ХДАДМ, 2009. - 160 с.
7. Аксенов К. Н. Рисунок. (В помощь начинающему художнику - оформителю) / Н. К. Аксенов. – М.: Плакат, 1987. – 192 с.

Додаткова

1. Гордон Л. Рисунок. Техника рисования фигуры человека. / Л.Гордон - М.: Эксмо-Пресс, 2000. – 144 с.
2. Гордон Л. Рисунок. Техника рисования головы человека. / Л.Гордон - М.: Эксмо-Пресс, 2000. – 120 с.
3. Барщ А. наброски и зарисовки / А.Барщ - М.: Искусство, 1970. -164 с.
4. Ростовцев Н.Н. Академический рисунок. Учебник для студентов худож.-граф. фак. пединститутов – 3-е изд. дополн. / Н.Н.Ростовцев – М.: Просвещение, 1995.- 239 с.
5. Ратнічин В. М. Перспектива. – 2ге вид./ В. М. Ратнічін. - К.: Вища школа,1977. – 90 с.
6. Молева Н. М. Выдающиеся русские художники-педагоги./ Н.М.Молева. – М.: Высшая школа, 1991. – 344 с.

7. Ростовцев Н. Н. Рисование головы человека. Учебное пособие / Н. Н. Ростовцев. – М.: Изобразительное и-во, 1989. – 304 с.
8. Ростовцев Н. Н. Очерки по истории методов преподавания рисунка / Н. Н. Ростовцев. – М.: Просвещение, 1983. – 240 с.